

TİRENDE BİR KEMAN

Semih TOPSAKAL

Kenan'ın önce kendisinin yaşadığı, sonra da oğlu Sadullah'a miras bıraktığı kaderin hikâyesidir *Tirende Bir Keman*. Mustafa Kutlu'nun treni insan ve yük dışında hüznün de taşıyıcısıdır hikâyede. Taşradan şehre ayrılık, gurbet, hasretle yoğrulmuş umut taşırken şehirden taşraya çoğunlukla yıkılmış hayaller, pişmanlık, tükenmişlik taşır. Kenan'ın ve Sadullah'ın hikâyesi de içinde umudun, hayalin, aldatılışın, tükenmişliğin trajik hikâyesidir. Cibali'de oturan, tanınmış bir kemani ustasıdır Kenan Sönmez. Kendisine babasından, ona da kendi babasından miras kalan musikişinaslık oğlu Sado'nun da kaderi olur. Meşhur bir sanatçı olma hayalindeki Semiramis'e müzik hocalığı yapmaya başlayan Kenan, Semiramis'le evlenir. Sadullah dünyaya gelir. Bu arada Semiramis'in müzik eğitimi biter ve sahnelerin gözdesi olur. Şöhreti kaldıramayan Semiramis Kenan'ı terk eder. Bu üzüntüye dayanamayan Kenan, oğlunu da alıp İzmir'e gider.

Bundan sonrası Kenan ve Sado için üst üste gelen yolculuklar, farklı insanları tanıma ve Anadolu'nun çeşitli yerlerinde hayata tutunma mücadelesi anlamına gelir. Hikâyenin en can alıcı özelliklerinden birisi de işte budur. Kenan ve Sado'nun mücadelesi, hayata tutunma çabası içinde dur durak bilmeden yapmış oldukları yolculuklar vesilesiyle Mustafa Kutlu Anadolu kasabalarına, insanlarına dair küçük hikâyeleri de anlatır. Cellat lakaplı Ali'nin, Halim Dede'nin, Sabire Hanım'ın, İzmir'deki Mehtap'ın, Gani Bey'in ve daha birçoklarının hikâyeleri Kenan ve Sado'nun ana hikâyesinin içinde eriyerek küçük buz kütlelerinin okyanusun suyuna

karışması gibi hüznün ve acının karamsarlığına doğru akar.

Kimler yoktur ki bu Anadolu treninde. Tatile giden talebelerden, emekli öğretmenlere, tezkereci askerlerden orman memuruna kadar her kesimden insanla karşılaşır. Mustafa Kutlu trene âdeta memleketi toplamış gibidir. Anadolu'nun çeşitli yerlerinden gelen bu insanların her birinin ayrı bir hikâyesi, ayrı bir dünyası vardır.

Bir de yolcuların dışında Kenan gibi başka satıcılar da vardır ekmeke parası için trenleri mesken tutan. Bir istasyonda binip ötekinde inen çörekçi-börekçiler. Sepette meyve satan çocuklar, ayna-tarak-jilet-bı-

çak-cüzdandan-saat satan anasın gözü işportacılar, tespih-takke-dinî eser satan sakallı cüppeli hacılar... Şerbetçi Babo (Bahattin)...

Mustafa Kutlu ayrıca tren sayesinde bir araya getirme fırsatı bulduğu Anadolu insanı üzerinden birçok hassas noktaya da temas eder. Köylerden İstanbul'a çalışmak için gidenler, yerleşenler, dönenler, mevsimlik işçiler... Köyden şehre göç. Köylerdeki arazinin miras yoluyla parçalanması...

Trende Bir Keman'ın dikkat çeken diğer bir özelliği de musikişinas Kenan ve Sado'nun sayesinde resmî geçit törenindeymiş gibi Türk sanat musikisinin arziendam etmesidir. Türk sanat müziğinin ustalarından yapılan bu seçki âdeta Kenan ve Sado'nun ızdıraplı yolculuklarına ritim tutar.

Kenan ve Sado'nun hikâyelerinin gidişatında aşk önemli bir faktördür. İki

kahramanın da yolculuk sebebi aşktır denilebilir. Kenan eşi Semiramis'e aşiktir. Onu kaybetmeye dayanamaz ve her şeyden kaçmak için sürekli yolculuk eder. Sonunda da trende çıkan bir kavgada Sado'nun gözü önünde öldürülür. Sado Şefika'ya âşıktır. Tam da evlenmiş, hayatlarını düzene koymuşken bir eşkıyanın Şefika'yı kaçırmaya yüzünden yollara düşer. Aylar sonra Şefika'sını ve onu kaçıran Kömür İbo'yu trende görür. Sado'nun da akıbeti babası gibi olur.

Mustafa Kutlu'nun hikâyecilik serüveni bir trene benzetilirse *Trende Bir Keman* onun sadece trendeki bir kompartımanıdır denilebilir. Onun hikâyeciliğinin bu kompartımında hayal kırıklıkları, kaybolmuş hayatlar, acılar, hüznün ve daha nice kendi üslubuyla yolculuğuna devam ediyor. Hem de dumanını tütüre tütüre.

YAZININ SINIR BOYLARINDA DOLAŞMAK

Mehmet ÖZTUNÇ

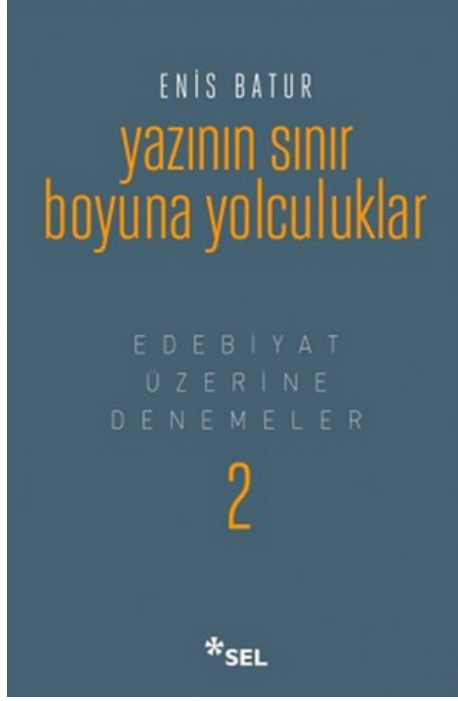
Dünyada kitap ve okumak sözcükleri anıldığında nasıl akla bir çırpıda Borges, Eco ve Manguel gibi isimler geliyorsa, Türkiye'de de bu sözcükler akla hemen Enis Batur ismini düşürür. Çünkü Enis Batur, yazarlığı okumayla birlikte hatta iç içe ilerleyen bir anlayışı benimsemiş, yazarlığını en çok okurluk boyutuyla diri tutmuş bir yazın eridir. Kendi durumunu "okur-yazmak" sözcüğü etrafında tanımlayan Batur, bir keresinde, "Sevdim yahu yazmayı. Tutkuyla yazıyorum, severek yazıyorum. Yazmak sadece elimde kalem, kâğıtta mürekkep lekesi bırakarak ilerlerken ortaya çıkan hâl değildir. Her an bir yazı adamı olarak yaşadım ben. Her şeye öyle bakarak yaşadım, her şeyi yazmak için bakmadım ama her şeye bir yazı adamı olarak baktım. Bu da hayatıma önemli bir birlik sağladı

gerçekten. Neden yazdığım, en çok buna bağlanabilir." demiştir. Onun bu sözlerinden hemen sonra, "Okuduklarım olmasa yazamazdım" diyecek yazarların arasında gönül rahatlığıyla kendimi de katarım açıkçası: Ömrüm, okudukça borçlanarak geçti, yetmiyormuş gibi, borçlarımı andıkça büyüklediğimi ileri sürenler oldu, an geldi kavradım. Yazmamdan çok okumama içerliyordu çoğu." cümlelerini de okumak gerekir ki Batur'un okumak ve yazmak arasında nasıl bir ilişki kurduğu tam anlamıyla görülebilir.

Enis Batur'un bugüne kadar edebiyat üzerine yazdığı deneme kitapları Sel Yayıncılık etiketiyle dört cilt hâlinde okurla buluşacak. Söz konusu denemelerin ilk iki cildi, *Son Modernler* ve *Yazının Sınır Boyuna Yolculuk* isimleriyle raflardaki yerini aldı. Enis Batur gibi velut bir yazarın yapıtlarını sıcağı sıcağına izleme olanağı bulamayan ya da edebiyat üzerine yazdığı metinleri derli toplu bir şekilde elinin al-

tında bulundurmamak isteyen okurlar için Sel Yayıncılık'ın bu çalışması oldukça kıymetli. Her ne kadar ciltler her okurun gözünün kesmeyeceği bir kalınlıkta olsa da kitaplar, has okurun eline aldıktan sonra zaman zaman dibine dalıp daha sonra yüzeyine çıktığı, bazen kıyısına çekilip bazen ortasına kadar gittiği, keyifli bir okuma serüvenine dönüşüyor. *Edebiyat Üzerine Denemeleri* okumak, kanımca bazı okurlar için unutulmayacak bir okuma deneyimi olacaktır. Çünkü Enis Batur, yetkin kalem kadar dünya edebiyatını ve elbette Türk edebiyatını kuşatan birikimiyle okurlarını, kendi okuma deneyimine belki de yazma deneyimine ortak ediyor. Batur'u okudukça onun bazı yazarların aksine okurlarını metinlerine ortak eden bir çağrısının, çabasının olduğunu düşünüyorum.

Son Modernler adlı ilk ciltte Enis Batur'un 1997-1994 yılları arasında *Şiir ve İdeoloji*, *Yazının Ucu*, *E/Babil Yazıları* kitaplarının toplamından oluşuyor. *Son Modernler* toplamı içinde yer alan yazıların önemli bir kısmı eleştiri etrafında yazılmış. Batur, yakın zamanda verdiği bir söyleşide Türk yazınına eleştiri borcunun olduğunu belirtmişti. Umarız Batur, bu borcunu ödeyecek yapıtlar verir çünkü elimizdeki metinlere baktığımızda Türk yazınının uzun zamandır önemli bir eleştirmenin veriminden uzak kaldığını söyleyebiliriz. Belki de dönemin koşullarının güçlü ve belirleyici etkisiyle Batur'un eleştiri anlayışını daha çok Fransız düşünürlerinin belirlediğini gözlemliyoruz. Yazı, metin, anlam, iletişim, okur, bildiri, dil, gerçeklik ve daha birçok başlık Enis Batur'un yetkin yaklaşımıyla ele alınıyor ve okura doyurucu, yüksek metinler sunuluyor. Batur'un Eco'dan yaptığı, "*Sanat yaptığı artık seyredilen bir güzellik olmaktan çıkmış keşfedilecek bir giz, yerine getirilecek bir ödev, imgelem için bir uyarıcı olmaya dönüşmüştür.*" alıntısı, sanatın eleştirinin dünyasında nasıl bir algı ile karşılandığının

da bir kaydı. Anlam üzerine uzlaşılmasında Enis Batur'un cephesinden yankılanan şu sözlerle, eleştiriye var eden, bir durum olarak kabul ediliyor. "*Öyle anlaşılıyor ki anlam üzerinde insanlar anlaşabilselerdi, pek çok şey gibi sanat ve yazın da bu anlamı örtüp bitebilirdi.*" Batur, Roland Barthes'ın "*Eskiden iyi yazmak öğretilirdi yazın ile ilgilenenlere, çağdaş eleştiri ise iyi okumayı öğretme yolunda.*" sözünü benimsediğini okuma ediminin öznel/nesnel özelliklerine iyiden iyiye açıklık getirme çabasına girilmesi gerektiğinin altını çiziyor. Aynı zamanda bir şair ve roman yazarı da olan Batur, şiir, deneme ve roman anlayışını, bu türde verimler ortaya koyarken hangi isimlerden etkilendiğini, hangi duraklarda konaklayıp geçtiğini de belirtiyor. Bazen ortaya koyduğu tespitler eleştirinin aynı zamanda ezber bozan, verili yargıları kanırtan bir tutum içinde olması gerektiğini de imliyor. Söz gelimi Nabokov'un, "O kadar büyüksenmemeli Rus edebiyatını.

Puşkin, Çehov, Gogol, Tolstoy, Turgenyev, Dostoyevski, Gorki'nin yazdıklarını yan yana koyun, 23 bin sayfa eder; oysa Balzac, tek başına 23 bin sayfa yazmıştır.” sözüyle eleştirinin gözlerini kendimize yöneltilir. *Son Modernler*'in bitiş bölümünde yer alan Cemal Süreya, Tanpınar, Salah Bırsel, Orhan Pamuk, Yusuf Atılgan üzerine Batur'un yaptığı değerlendirmeler has okurun mutlaka uğraması gereken uğraklardan.

Yazının Sınır Boyuna Yolculuklar adlı ikinci ciltte ise “Aciz Çağ, Okuma Lambası, Pervasız Pertavsız, Söyleşi-Denemeler, Diyaloglar” çalışmaları yer alıyor. Aciz Çağ içinde yer alan “İki Şehrin Başka Bir Hikâyesi” adlı denemesinde Batur, Gertrude Stein'in, *Bir yazarın iki ülkesi olmalı: Bir, ait olduğu ülke; bir de, yaşadığı ülke* sözlerine yer verdikten sonra dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşamayı seçmiş yazarlardan söz açıyor ve Pound'un, “*Modern Amerikan edebiyatı Avrupa'da doğmuştur.*” sözünün etrafında şu önemli saptamayı yapıyor, “*Modern Türk şiiri gurbetten doğmuştur, Üsküplü Yahya Beyle Bağdatlı Haşim'in elinden.*” Ovidius, Herman Melville, Yahya Kemal, Cendrars, Artaud, Malraux, Blok, Attar, Robert Walser kitabın hemen başında karşımıza çıkan Batur yapıtlarını çözümlediği, eleştirdiği yazarlar olarak karşımıza çıkıyor. Batur'un “Benim Öykülerim” adlı denemesinde kendisine ilişkin verdiği bilgileri aktarmak isterim, “*Dört yaşında okuma-yazmayı söktüm; yedi yaşındayken Stevenson, Defoe, Dumas neredeyse ezberimdeydi; Savaş ve Barış'ı okuduğumda on bir yaşındaydım... Neyse ki o dâhi çocuklardan biri değilim ben: Okuma yazma öğrenirken enikonu zorlandığımı anımsıyorum; (...) bir öğretmenim elime Poe'yu tutuşturana dek, kötü yola düşeceğime ilişkin herhangi bir belirti yoktu-sonra dağınık, koyu, kelebek üslubuna bağlı bir dönem başladı. Bir okur olarak, oluşum yıllarımın 18-30 yaş arası-*

na denk geldiğini söyleyebilirim.” “Okuma Lambası”nda ise Batur, okuma lambasının ışığı altında salt bir yazar gözlemiyle değil bir okur verimiyle de meseleleri ele almayı sürdürürken Montaigne'in okuduklarını okumamış olması hâlinde Montaigne olmayacağını belirtiyor. Yine farklı yazarlık oluşumları gibi farklı okurluk oluşumlarının da ayırdına dikkati çekiyor. Özellikle Sovyet tipi okurlarda karşılaştığımız edileğin izleyici durumu da Batur'un kalemine takılan meselelerdendir. Yuttuklarını yalayan okurlardan da söz açar elbet ama, “*İyi okumak, temelde bir muhalefet biçimidir.*” diyecek kadar okumayı zihni diri tutan bir edim şeklinde kodlar. Batur, sanatın gerçekliğiyle hayatın gerçekliğini ayrı ayrı tart (a) mayan zihinleri de ırgalar, kendisinden söz açtığı bir yerde ise, “*Roman kahramanına dönüştürülmüşseniz, genellikle içerlersiniz: Selim İleri'nin, Adalet Ağaoğlu'nun, Orhan Pamuk'un benden neredeyse intikam almaya çalıştıklarına inanmışımdır.*” derken önümüze ironik bir durum koyar. Okuruna altın değerinde hayat bilgisi ölçütleri de verir bazen, “*52 yaşımı bitiriyorum yakında ve hayat hakkında pek az şey öğrendiğimi, pek az şeyi kavrayabildiğimi, tutabildiğimi görüyorum, bunların başında tek bir cümle duruyor: Yaşamın püf noktası doğru mesafeler oluşturma sanatı belirliyor.*” Batur, zaman zaman yeni değerlere de çağırır, yazar ile okur arasında kurulan “yakınlık, uzaklık ilişkisini” okumak temelli bir yaklaşımla ele alır ve “*Pascal Quignard'ın yaklaşık elli kitabı yayımlanmış, yaklaşık elli kitabını okumuşum, neden yabancı yazar olsun? Hiçbir kitabını almamış, okumamış olduğum bir Türk yazarı benim açımdan yabancı bir yazardır, buna karşılık.*” şeklinde konuşur. *Yazının Sınır Boyuna Yolculuk*'un en çarpıcı önerisi hiç kuşkusuz İstanbul'a bir Sezai Karakoç çeşmesi yapılmasıdır. Kitabın son bölümünde Orhan Pamuk ile Enis Batur'un katıldığı bir etkinlikte yaptıkları

söyleşi var. Dikkatli okurun bir romancının gözüyle bir edebiyat adamının gözünün farklılığını yakalamak açısından bu metni özellikle irdelemeleri gerektiğine inanıyorum. Çünkü Orhan Pamuk meselelere daha çok kendi imgelemi üzerinden yaklaşırken Enis Batur kendisini var eden kitaplar ve kaynaklar etrafından yaklaşıyor. Bu durum Orhan Pamuk’u daha özgün kılarken Enis Batur’a daha güçlü çıkarımlar yapma, öneriler geliştirme imkânı sunuyor.

FUTBOL DEYİMLERİ SÖZLÜĞÜ’NÜN ELEŞTİRİSİNE CEVAPLAR

Önder SAATÇI

Tarafımızdan hazırlanan ve Mayıs 2014’te Yazar Yayınlarınca yayımlanan *Futbol Deyimleri Sözlüğü, Türk Dili*’nin Eylül 2014 sayısında yer alan “Kitaplık” köşesinde Nevzat Gözaydın’ın bir yazısıyla tanıtılmıştır (Gözaydın 2014: 138-139). Ancak, söz konusu yazıda, bir tanıtma yazısının ötesine geçilerek eserimiz haksız, yersiz ve kabul edilemez bir takım eleştirilere tabi tutulmuştur. Hatta, Nevzat Gözaydın, yazısında eleştiri ahlakını hiçe sayan bir üslup kullanmış; böylece okuyucuların, sözlüğümüz hakkında yanlış bilgiler edinmesine yol açmıştır. Biz de bu yazıyla, cevap hakkımızı kullanarak yazarın bazı değerlendirmelerine karşılık kendi değerlendirmelerimizi sunma ihtiyacı duyduk.

Öncelikle, sözlükçülük bakımından Gözaydın’ın bazı değerli tavsiyelerini görmezden gelecek değiliz. Kendisinin, kalıplaşmış birleşik fiil yapısındaki deyimlerin düzenlenmesinde, değişen yardımcı fiillerin, ayrı bir maddede değil, aynı madde içinde gösterilmesi gerekliliğine dair söyledikleri (Gözaydın 2014: 139) bizce de doğrudur. Sözlüğümüzde bu hususu gözden kaçırdığımız birkaç madde bulunabilir.

Hani o büyük Fransız şairi Mallarme, “*Bir kitap ne başlar ne biter, olsa olsa öyle görünür.*” demişti ya, alt metinleri bu kadar güçlü, birim alana düşen anlamın bu denli yoğun olduğu Enis Batur’u, berrak bir belleği, kavrayıcı bir zekâyı okurken, bu duruma Hakk’al Yakîn düzeyinde tanıklık ettiğinizi hissediyorsunuz. Hatırlatayım, *Edebiyat Üzerine Denemeler* 2015 yılında çıkacak iki ciltle tamamlanacak. Şimdiden “iyi” okumalar!

Ancak, Gözaydın’ın bu bağlamda eleştirdiği “*çift dalma*” ve “*çift girme*” deyimleri dikkatle incelenirse sözlüğümüzde birinin argo kaydıyla, diğerininse böyle bir kayıt olmadan verildiği görülecektir. Biz argo deyimleri Filiz Bingölçe’nin *Futbol Argosu Sözlüğü* adlı eserinden iktibas ettiğimizden, başka bir kaynaktan aldığımız, üstelik aynı anlama gelmeyen¹ iki farklı deyimi bir maddede toplayamazdık. Aynı şekilde, Gözaydın’ın eleştirisine konu olan ve atıf yoluyla birini diğerine gönderdiğimiz “*doksana takmak*” ve “*doksana göndermek*” deyimleri bir maddede toplanabilirse de “*doksana asmak*” argo kaydıyla verildiğinden, bunu da diğerleriyle aynı maddede göstermek bize uygun değildir. Biz, eleştirmenimizin yukarıdaki görüşlerini dikkate aldığımızı, sözlüğümüzün bundan sonra gerçekleştirilecek baskılarında bu noktalara titizlikle dikkat edeceğimizi bildirmek isteriz. Ancak eleştirmenin, sözlüğümüzdeki bu gibi kusurları “deyim sayısını çoğaltabilme” biçiminde yorumlaması bir niyet okumadır ve asla kabul edilemez. Böylesine subjektif değerlendirmelerin eleştiri türünde yeri olmadığı kanaatindeyiz.

Gözaydın’ın Türkçe sözlüklerdeki bazı deyimleri değiştirmiş olduğumuz, araya bazı kelimeler ekleyerek bir kısım deyimleri genişletmiş olduğumuz ve bazı

¹ bk. *Futbol Deyimleri Sözlüğü*’ndeki “çift dalma” ve “çift girme” maddeleri.

deyimlerin futboldaki anlamlarını o deyimün düz anlamına eklediğimiz iddiaları (Gözaydın 2014: 138) ise doğru değildir. Her şeyden önce, biz sözlüğümüzü hazırlarken deyimlerde aranan mecaz unsurunun varlığını, kullanıcılar tarafından ortak anlamlandırmayı, kalıplaşmayı ve kullanım sıklığını daima göz önünde tuttuk (Saatçi 2014: 5). Eleştirmenin, “ayağı raket” ibaresini deyim kabul edip “*ayağını raket gibi kullanma*” ifadesini deyim saymaması (Gözaydın 2014: 139) ve bu deyimün tarafımızdan değiştirilmiş olduğunu belirtmesi ikna edici değildir. Çünkü hiçbir sözlükte “ayağı raket” diye bir deyim rastlamış değiliz. Oysa, “*ayağını raket gibi kullanma*” ifadesinde benzetme sanatı uygulanmış; bu deyim spor basınında da sıklıkla ve her geçtiği yerde aynı anlamda kullanılmaktadır. Buna göre, söz konusu ifade deyimle ilgili bütün özellikleri üzerinde taşımaktadır. Futbolda ortaya çıkan bu deyimün benzerleri aşağıda sıralanmıştır: *adı gibi bilmek, Agopun kazı gibi bakmak, Ahfeşin keçisi gibi başını sallamak, başı kazan gibi olmak, çil yavrusu gibi dağılmak, su gibi ezberlemek, zeytinyağı gibi üste çıkmak, ...*²

Günlük dilde kullanılan bazı deyimlerin (*alkış toplama, a takım, a takıma yükselme, a takımda oynama, başarıdan başarıya koşma, başarı gösterme, başarı yakalama*) anlamlarına futboldaki anlamlarının eklendiği iddiası (Gözaydın 2014: 138) ise bu çalışmanın püf noktasının, eleştirmenimizce gözden kaçırıldığını göstermektedir. Her şeyden önce şunu belirtmeliyiz ki sözlüğümüz yalnızca bir karşılıklar sözlüğü değildir. Sözlüğümüzde, bir taraftan futbolun anlatılması sürecinde oluşan deyimlerin anlamları verilirken diğer taraftan yaşayan deyimlerimizin zamanla futbol yayınlarında kazandığı anlamlar kaydedilmeye çalışılmıştır. Hatta, futboldan kaynaklanan

2 Örnekler TDK'nin resmî İnternet sitesindeki *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü* veri tabanından alınmıştır.

ve günlük dile geçen deyimlere [*bir sıfır geride başlama, direktten dönme, frikik verme, markaj (in) a alma, pas vermeme, ...*] (Saatçi 2014: 19) de sözlüğümüzde yer verilmiştir. Bu yaklaşımımızı, sözlüğümüzün “Giriş” bölümündeki “Sözlüğün Niteliği ve Amacı” (Saatçi 2014: 14), “B.4. Futboldan günlük dile geçen deyimler” (Saatçi 2014: 19) ve “B.5. Günlük dildeki deyimlerin futbol yayınlarındaki kullanımıyla ilgili bazı değerlendirmeler” ve ona bağlı alt başlıklarda (Saatçi 2014: 19-24) ayrıntılarıyla ve bol örnekle ortaya koymuştuk. Sözlüğümüzdeki bu bölümleri Gözaydın’ın yeniden okumasını tavsiye ederiz. Zaten biz bu çalışmayla, son bir asırda Türkçede gözlenen futbol deyimlerini derlemekle yetinmeyip bu deyimlerin günlük dilde kullanılanlarla ne gibi anlam ilişkileri içinde olduğunu da gözler önüne sermeye çalıştık. Eğer böyle bir çalışma bu yönden eksik bırakılsaydı o zaman eleştiriye hak ederdi.

Eleştirmenin, araya bazı kelimeler ekleyerek bir kısım deyimleri genişletmiş olduğumuz [*adını finale yazdırma, adını yarı finale yazdırma, adını (bir) üst tura yazdırma, deplasmandan üç puanla dönme, deplasmandan bir puanla dönmek,...*] iddiasına (Gözaydın 2014: 138-139) gelince bu hususta önce şunları belirtmeliyiz: Gözaydın, yazısında deyimlerin yapısının değiştirilemeyeceği noktasından hareket etmekte ve sözlüğümüzdeki deyimlerin genişletilmesinin bizim keyfi bir tutumumuz olduğunu zannetmektedir. Eleştirmen bizim tespit ettiğimiz deyimleri eleştirirken bazı farazi deyimler de (*adını son listeye yazdırma, adını elenenler arasına yazdırma, doksandan kurtarma,...*) öne sürmekte, bunların da deyim olup olamayacağını alaycı bir dille bize sormaktadır (Gözaydın 2014:139). Hâlbuki, bu sözler ne spor basınında ne de halk arasında kullanılmaktadır. Dolayısıyla, olmayan bir deyim derlenmesi de mümkün değildir. Oysa biz, sözlüğümüze aldığımız her bir deyim, futbol yayınlarında hangi anlamlarla ve hangi kalıplarla kullanıldığını uzun yıllar boyunca gözlemlemiş de bulunmaktayız.

Elbette, deyimlerin kalıpları birçok kaynaktan da belirtilmiş olduğu üzere, şahsi kullanımlarla değiştirilemez (Günay 2007: 244, Aksoy 1998: 52; Özezen 2001: 869-872); ancak deyimlerin de anonim ürünler olduğu, dilin de sürekli değişim hâlinde bulunduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Bu itibarla, bazı deyim kalıplarının da zamanla şöyle veya böyle değiştiği, kalıbın içine yeni unsurlar girdiği hiç de görülmemiş dil hadiselerinden değildir. Buraya kadar anlattıklarımızı şu bilgilerle açıklığa kavuşturmaya çalışacağız:

Futbol deyimleri arasına aldığımız genişletilmiş deyimlerde şunlara dikkat edilmelidir: Öncelikle, yukarıda da belirttiğimiz gibi bu eklemeler bizim keyfi tutumumuz değildir. Ayrıca, bu gibi deyimlerde, eklenen unsurların zamanla deyim kalıbının içine yerleştiği ve bu yeni unsurlarla geniş-

leyerek yeniden kalıplaşan her bir deyim ayrı ayrı anlamlar taşıdığı göz önünde bulundurulmalıdır. Böylesi deyimlerde, eklenen unsurların kendisi (*adını yarı finale yazdırma* örneğindeki “yarı final”) her ne kadar mecaz anlamıyla deyim kalıbı içinde yer almasa da bu gibi deyimlerde bulunan ve eleştirmenimizin de mecaz anlamıyla kullanıldığını kabul ettiği diğer kelimeler (*adını... yazdır-*) deyimleşme için bu kalıbın ihtiyacı olan mecazı sağlamaya yeterlidir. Bununla birlikte, “*deplasmandan bir puanla dönmek* veya *deplasmandan üç puanla dönme*” yapılarında “bir puan” beraberliği, “üç puan” da galibiyeti ad aktarması yoluyla ifade eden mecazlardır. Zaten, deyimlerde yer alan kelimelerden en az birinin mecazlı olması deyimleşme için yeterlidir (Korkmaz 2009: 860). Buna göre, eleştirmenimizin kabul etmediği [*adını finale yazdırma, adını yarı finale yazdırma, adını (bir) üst tura yazdırma, deplasmandan bir puanla dönmek, deplasmandan üç puanla dönme,...*] (Gözaydın 2014: 138-139) gibi ifade kalıpları bizce deyimdir.

Tabii ki, genişletilmiş futbol deyimlerinde kullanım amacını da göz önünde bulundurmalıyız. Spor yazarı veya yorumcusu, maç sunucusu ve bilhassa futbol seyircisi için yukarıda, Gözaydın’ın eleştiri oklarına hedef olan (!) türde deyimler anlatımı çekici kılma özelliğini de barındırmaktadır. Bu özelliğe de deyimlerle ilgili kaynaklarda her zaman dikkat çekilir (Günay 2007: 244, Aksoy 1998: 52; Özezen 2001: 869-872). Buna bakarak da söz konusu genişletilmiş ifadelerin deyim olduğu rahatlıkla söylenebilir. Eğer bu gibi deyimler oluşturulmamış olsaydı futbolun anlatımı şüphesiz çok sade ve çekicilikten uzak olurdu. Oysa, basın yayında taraftarın gururunu okşama ve haberi, olaylara taraftarın gözünden bakarcasına verme çok yaygın bir tutumdur (Yıldız-Ekin 2005: 93-106). Bütün bunlar anlatımı zenginleş-tiren unsurların, bu arada çeşitli deyimlerin kullanılmasına zemin hazırlamaktadır.

Bilindiği üzere, deyim kullanımı bir ihtiyaçtan kaynaklanır. Bu ihtiyaç ya dilde yaşayan deyimlerin kullanılmasıyla veya yeni deyimlerin oluşturulmasıyla giderilmeye çalışılır.³ Futbolun ülkemize gelişi bir asrı devirmiş bulunmaktadır ve uzun zamandan beridir futbol basın yayının en önemli malzemesidir. Bu yüzden, futbola ilgili yayınlarda gün gün yeni yeni deyimlerin oluşturulması pek normaldir. Eleştirmenimiz de bu hususu yazısında, “*Böylesine büyük yığınlara hitap eden futbol dünyasında artık ayrı bir dil, ayrı bir sosyolekt oluşmuştur.*” (Gözaydın 2014: 138) satırlarıyla belirtmiştir. Ancak, Gözaydın bu yeni “sosyolekt”⁴ içinde yeni yeni deyimlerin ortaya çıkabileceğini, hatta, bunların dilin kurallarını zorlayarak da oluşturulabileceğini (elbette şahsi tasarruflarla değil, kolektif dil mantığıyla) nedense kabullenememektedir. Bunda, dildeki gelişmeleri yeterince ve bir dilci gözüyle takip edememesinin rolü olduğunu düşünüyoruz.

Deyimlerin genişlemesiyle ilgili örnekler yalnızca futbol deyimlerinde gözlenmemekte, argo deyimlerde de bu gelişme görülebilmektedir. Halil Ersoylu’nun *Türk Argosu Üzerinde İncelemeler* adlı eserinde verdiği örnekler (*çarşamba pazarı >ağzı burnu çarşamba pazarına dönmek, paça olmak >ağzı paça olmak, fituk olmak >çeke çeke fituk olmak, filim olmak >kendi kendine filim olmak, istikbali parlak >istikbali parlak kıcı yuvarlak, kıcının kulları ağarmak >kıcının kulları enginar çiçeği gibi ağar-*

mak, ...) ile bilgiler bu konuda yeterince aydınlatıcıdır ve deyimlerin zamanla genişleyebileceğini göstermektedir (Ersoylu 2010: 233-246).

Eleştirmen Gözaydın yazısında, “*Önder Saatçi’nin verdiği 1385 deyim gerçekten futbol deyimini olup olmadığı tartışılacak bir noktadır. Hatta bazı deyimlerin ‘terimi’ olarak kullanılması da mümkün görünmektedir.*” (Gözaydın 2014: 139) diyerek sözlüğümüze aldığımız bir kısım maddelerin aslında terim olduğunu iddia etmektedir. Hâlbuki, sözlüğümüzdeki deyimlerin bünyesinde birçok futbol teriminin varlığı sözlüğün temasının icabıdır. Nitekim, sözlüğümüzdeki madde başlarında, “top” 99, “gol” 50, “maç” 28, “galibiyet” ve “kupa” 10’ar defa kullanılmış ve bunlar o deyimlerin omurgasını oluşturmuştur.⁵ Bu hususta Güney Ongun şunları belirtmektedir:

“*Bu deyimlerin oluşmasında dikkat çekici bir nokta ise diğer birçok deyim gibi bu deyimler de gerçek anlamları dışında kullanılmış sözcüklerden oluşsa da hemen hemen hepsinde gerçek anlamlarını da çağrıştıran bir futbol terimi kullanılıyor olunmasıdır. Örneğin, “Ölü top” deyiminde ölü kelimesi sıfat olarak kullanılarak futbol maçının olmazsa olmazı olan top kelimesinin başına geliyor ve böylece bir futbol deyimini oluşturuyor. “Gol perdesini açmak” ise, gündelik hayatta kullanılan perdeyi açmak eylemi, bir futbol terimi olan gol ile birleştirilerek ve gerçek anlamından saptırılarak, gollü bir maçta atılan ilk golü ifade etmek için kullanılıyor. “Üç puanla tanışmak” deyiminde de yine bir fiil ile bir futbol terimi yan yana getirilip bir deyim halini alıyor. Deyimlerin oluşmasında kullanılan yol, bir futbol terimiyle anıştırma yoluyla bağlantı kurulmasına yarayabilecek bir fiilin, ismin ya da kalıbın bir araya getirilerek gündelik hayattaki kullanımından saptırılmasıdır.” (Ongun 205: 80)*

3 Ö. Asım Aksoy, dilimizde son zamanlarda oluşmaya başlayan deyimleri “Deyimleşmekte Olanlar” başlığı altında inceler. Bu başlık altında toplanan deyimlerden bazıları şunlardır: *ağırlığını koymak, altını çizmek, beyin yıkamak, gölge düşürmek, kilo almak*, vb. (Aksoy 1988: 512). Biz de aşağıdaki linkteki yazımızda son zamanlarda dilimizde gözlenen birtakım yeni deyimleri sıralamaya çalışmıştık: <http://www.tyb.org.tr/yazarlarimiz/onder-saatci/5597-oender-saatciden-tuerkceyi-yolda.html> (Erişim tarihi: 25 Ekim 2014).

4 Zümre dili.

5 Bu sayılara maddelerin ikinci ve daha sonraki kelimelerinde yer alan söz konusu terimler dâhil değildir.

Yukarıdaki bilgiler futbol deyimlerinin içindeki futbol terimlerinin deyimleşmede nasıl bir rol oynadıklarını göstermektedir.

Eleştirmenimizin, sözlüğümüzdeki bazı maddeleri üstünkörü okuduğunu düşünüyoruz. Çünkü, kendisi “*Çanakkale yapma*” ve “*Çanakkale geçilmez*” yapma şeklinde iktibas ettiğimiz iki ayrı deyim, aynı anlamda kabul ederek bunları bizim “deyim sayısını çoğaltabilme” çabamıza atfetmiştir. Hâlbuki, yalnız sözlüğümüzde değil, *Futbol Argosu Sözlüğü*’nde de bu iki deyim birbirine gönderilmeden ayrı ayrı anlamlar verilerek açıklanmıştır. Gözaydın’ın, sözlüğümüzdeki iktibaslardan şüpheye düştüğü durumlarda bu deyimlerin kaynağı olan *Futbol Argosu Sözlüğü*’ne bakması beklenirdi; ancak eleştirmenin bu eseri eline alıp incelediğinden şüpheliyiz. Çünkü Gözaydın, yazısının 2 numaralı dipnotunda sözlüğümüzün künyesini verirken eserimizin kaç sayfadan oluştuğunu belirtmişse de 1 numaralı dipnotta Filiz Bingölçe’nin eserine atıfta bulunurken eserin kaç sayfadan oluştuğu bilgisini vermemiştir. Bunu, eleştirmenin basit bir unutkanlığı saysak da, “*Hatta daha da ileri gidilmiş, kendi özel söz varlığı içinde bir de 244 madde başının yer aldığı argo sözlüğü bile yayımlanmıştır.*” (Gözaydın 2014: 138) diyerek bu cümlesinin bitiminde atıfta bulunduğu *Futbol Argosu Sözlüğü*’nün 244 maddeden oluştuğunu ifade etmiş olması bu eseri incelemediği şüphemizi güçlendirmektedir. Çünkü, 244 sayısı bizim, Filiz Bingölçe’nin eserinden iktibas ettiğimiz argo deyimlerin sayısıdır (Saatçi 2014: 13).⁶ Yoksa bu sayı (244) Filiz Bingölçe’nin sözlüğündeki toplam madde sayısı değildir. Bingölçe’nin sözlüğünde bu sayıdan çok daha fazla madde başı bulunmaktadır. Öyle anlaşılıyor ki Gözaydın bu bilgiyi sözlüğümüzden almış, fakat yanlış anlamış, sonra da kendi yazısında okuyucusuna aktarmış. Şayet

eleştirmenimiz, yazısında atıfta bulunduğu bir eseri incelemiş gibi göstermiş; ama o eser hakkındaki bilgileri bizden aktarmışsa bu durum intihal sınırları içinde değerlendirilir mi, değerlendirilmez mi? Bu hususu önce kendisinin sağduyusuna sonra okuyucuların takdirine bırakıyoruz.

Nevzat Gözaydın’ın çelişkilerle dolu bir değerlendirmesi de sözlüğümüzde “beşikten atma” biçiminde kaydettiğimiz deyimle ilgili yazdıklarıdır. Gözaydın deyimde geçen kelimelerden ilkinin “beşik” değil, “beşlik” olması icap ettiğini belirtmektedir. Eleştirmenin bu iddiasını cevaplandırmadan önce onun cümlelerini olduğu gibi aktarmayı yararlı buluyoruz:

“Ö. Saatçi’nin 0128 no.da verdiği “beşikten atma” diye gösterdiği ve açıkladığı deyim “beşik” ile bir ilgisi yoktur.”

“O beşik, beşlik olmalıdır. İki bacak arasındaki yuvarlak boşluk, eskiden beri argoda ‘beşlik’ olarak bilinir ve kullanılır. Nitekim TDK yayınlarından çıkan *Türkçe Sözlük*’teki beşik açıklamalarının dördüncüsü spor kısaltmasıyla verilmiş ve oluşan boşluk tarif edilmiştir.” (Gözaydın 2014: 139).

Görüldüğü üzere, yukarıdaki açıklamalarında eleştirmenimiz deyimdeki doğru şeklin “beşlik” olduğunu iddia etmektedir; ancak bu iddiasını temellendirmek isterken bizi TDK *Türkçe Sözlük*’teki “beşlik” maddesine göndereceğine “beşik” maddesine göndermektedir. Bu durum karşısında ister istemez TDK *Türkçe Sözlük*’e bakma ihtiyacı duyuyoruz. Söz konusu sözlükte bu iki kelime için şu karşılıkları görüyoruz:⁷

Beşik:

1. İsim. Bebekleri yatırmaya ve salıyarak uyutmaya yarayan, tahta veya demirden yapılmış sallanır bir tür küçük karyola “Ayaklarının ucuna basarak beşiğin yanına geldi.”-H. E. Adivar

7 “Beşik” ve “beşlik” kelimelerinin karşılıkları TDK *Güncel Türkçe Sözlük* veri tabanından aynen aktarılmıştır.

6 Bu sayfadaki 7 numaralı dipnota bakılmalıdır.

2. *Ambalajlanacak malın biçimine uygun olarak alta konulan parça veya parçaların tümü.*

3. *Bir şeyin doğup geliştiği yer “Sırbistan’ın beşiği ve kaynağı burasıdır.”-F. R. Atay*

4. *spor Yüzüstü yatışta, geriye bükülü ayak bileklerini ellerle kavrayarak karın üzerinde baş ve ayak yönünde sallanma.*

Beşlik:

1. *sıfat Beşi bir arada olan “Beşlik cezve.”*

2. *Beş tane alabilen.*

3. *isim Beş birimden oluşan para “On milyonu iki beşlik yapınız.”*

4. *isim Beş para, beş kuruş veya beş lira değerinde olan akçe.*

Bu açıklamaların hiçbiri Nevzat Gözaydın’ın iddialarını desteklememektedir. Eğer bizim tespit ettiğimiz deyimde “beşik” yerine “beşlik” yazılması lazımsa o hâlde eleştirmenimiz bizi neden “beşlik” maddesine değil de “beşik” maddesine göndermektedir? Yok, eğer bu durum bir baskı hatasıysa (“beşlik” yazılacak yerde “beşik” yazıldıysa) o hâlde niçin eleştirmenin iddia ettiği gibi “beşlik” maddesinde kendisinin ileri sürdüğü anlam bulunmaktadırsa? Gerçi, TDK *Türkçe Sözlük*’te “beşik” maddesinin 4. anlamı yukarıda görüldüğü üzere, gerçekten de “spor” kaydıyla verilmiştir. Ancak ne hikmetse bu anlam futbola ilgili değil, yüzmeyle ilgilidir ve “bacak arası” kavramıyla uzaktan yakından ilgisi yoktur.

Eleştirmenin yol açtığı bütün bu karışıklıkları gidermek için çeşitli argo sözlüklerine müracaat ediyoruz. Zaten, “*O beşik, beşlik olmalıdır. İki bacak arasındaki yuvarlak boşluk, eskiden beri argoda ‘beşlik’ olarak bilinir ve kullanılır.*” satırlarını yazan eleştirmenin, baştan bu yola başvurması yani, iddiasını ispatlamak için bir argo sözlüğünden yararlanması gerekli değil miydi? Kendisinin yapmadığını biz yapı-

yoruz ve nihayet, Hulki Aktunç’un *Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)* adlı eserinde, “beşlik” maddesinin açıklamasında eleştirmenimizin iddiasını destekleyen “*futbolda, rakip oyuncunun bacaklarının arasından geçerek kaleyi bulan gol, bacak arasından gol*” karşılığını buluyoruz. Bu durumda eleştirmenimizin hakkını teslim etmeliyiz. Ancak, öyle anlaşılıyor ki bu deyimdeki “beşlik” zamanla “beşik”e dönüşmüştür. Çünkü Filiz Bingölçe’nin *Futbol Argosu Sözlüğü*’nde bu anlamla (bacak arası) kaydedilen madde de “beşlik” değil, “beşiklerden” biçimindedir. Biz de yıllarca bu deyim “beşikten at-” şeklinde gözlemlemiştiriz. Hatta, bu deyimde geçen “beşik” kelimesinin, sokaklarda futbol oynayan insanlar arasında “beşik” şeklinde de telaffuz edildiği söz konusudur. Buna göre, bu kelimedeki, bir ilerleyici ünsüz benzeşmesi (beşik >beşik) gerçekleştikten sonra, zamanla ünsüz tekleşmesi hadisesi meydana gelerek “beşik” şekli ortaya çıkmıştır, denebilir. Beşik >beşik değişiminde ise bir yanlış analoginin etkisinden söz edebiliriz.⁸ Kısacası, deyimlerin anonim ürünler olduğu, içindeki kelimelerin zamanla, analogi veya daha başka sebeplerle değişebileceği göz önüne alınırsa sözlüğümüzdeki ve Filiz Bingölçe’nin eserindeki “beşik” şeklinin, kelimenin son hâli olduğu, futbol seyircisi arasında da böylece kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca biz, sözlüğümüzü hazırlarken madde başlarını etimoloji yönünden tahlil etmeye girişmedik. Bu yüzden, eleştirmenimizin “beşik-beşlik” kelimeleriyle ilgili açıklamalarını değerli bir uyarı olarak ele alsak da eleştiri konusu olarak kabul edemeyiz. Çünkü, bir dilcinin görevi galatimeşhurları düzeltmek değildir. Fakat, bir folklorist olan eleştirmenimizin, anonim ürünlerin

8 Günay Karaağaç, dildeki ses hadiselerinin sebeplerini sıralarken analogiye de yer verir (Karaağaç 2012: 58-60).

zamanla az veya çok değişebileceği gerçeğini göz önünde bulundurarak hüküm vermesi daha uygun olurdu. Hem dilimizde, zamanla gerçek telaffuzundan uzaklaşmış, galat hâline gelmiş onlarca atasözü ve deyim vardır: *Ana gibi yâr, Bağdat gibi diyar olmaz* (<Âne gibi yar, Bağdat gibi diyar olmaz); *altı kaval, üstü şîshane* (<altı kaval, üstü şeshane,...) bu gibi deyimlere yalnızca iki örnektir (Pala 2008: 21, 34; Celep 25, 109). Hatta, Doğan Aksan *Anadilimizin Söz Denizinde* adını taşıyan eserinde, bugün kullandığımız bazı deyimlerin, eski ve orta Türkçe dönemlerindeki şekillerini göstererek bunların içindeki kelimelerin zamanla nasıl değiştiğini örneklendirir. Aksan'ın bu bağlamda verdiği örneklerden bazıları şunlardır: *sabımın sımadı* (sözümü kırmadı), *atı küsi yok bolmak* (adı sanı yok olmak, adı batmak), *tünli künli* (gececi gündüzlü),... (Aksan 2006: 114-117).

Sözlüğümüz'e yöneltilen bir eleştiri de "Tanıklar ve Kaynakları" bölümünde bazı numaraların karşısına hiçbir şey yazılmadığıdır (Gözaydın 2014: 139). Elbette, sözlüğümüzde her bir deyimle bir numara verilmiş, aynı numaralandırma "Tanıklar ve Kaynakları" bölümünde de tekrarlanmış; böylece hangi deyimden hangi tanıkla bağlantılı olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. Yalnız, madde başlarıyla tanıkların birbirine karışmaması ve kullanıcıların sözlükten daha iyi yararlanması için maddelerin tanıkları ve bu tanıkların kaynakları ayrı bir bölümde sunulmuştur. Bununla birlikte, sıklıkla kullanılan ve günlük dile iyice yerleşmiş deyimleri tanıklandırma ihtiyacı duymadık. Bir de, iktibas ettiğimiz argo deyimlerin, kaynağında da taniksız verildiğini belirtmeliyiz. Bütün bu sebeplerden, sözlüğümüz'ün "Tanıklar ve Kaynakları" bölümünde bazı madde numaraları boş bırakıldı. Bu boşluklar besbelli ki o maddenin tanıklandırılmadığını göstermektedir. Zaten, hiçbir sözlükte bütün maddelerin tanıklandırılması söz konusu değildir. An-

cak, sözlüğümüz'e peşin hükümle yaklaştığı fazlasıyla belli olan eleştirmenimizin bu durum karşısında sorgulayıcı olmaktan çok alaycı bir tavır takındığı gözlenmektedir. Gözaydın, yazısında baştan beri bizi "deyim sayısını çoğaltabilme" kaygısı içinde olmakla itham ettiğinden bu hususta da buna benzer bir değerlendirmeye yönelmiştir. Eleştirmenimiz eğer, "Sözlüğü Kullananların Dikkatine" bölümündeki 12. maddeyi dikkatle okusaydı yine bu eleştirilerde bulunabilir miydi acaba? Bu konuda, "*Örnekler verilirken birçok yerde boş bırakılan madde başları var. Bunları biz mi dolduracağız, yeni deyimler türetip? Bu nasıl bir 'sözlük' anlayışıdır ve nereden öğrenilmiştir; tuhaf bir tutum doğrusu...*" (Gözaydın 2014: 139) satırlarını yazan Gözaydın'ın, eseri dikkatle incelemeye mi yoksa ilgili bölümde yapılan açıklamayı görmezden gelerek demagojiye mi yöneldiğine hükmedilir? Bu hususu okuyucuların takdirine bırakmaktayız

Gözaydın'ın yazısında bazı anlatım bozuklukları da gözlenmektedir. Mesela, yukarıda eleştirmenimizin "beşik-beşlik" kargaşasına yol açan cümleleri buna belirgin bir örnektir. Ayrıca o düşüncelerin tek paragraf hâlinde değil, iki paragraf hâlinde yazılması, eğer baskı hatası değilse, kompozisyon kuralları açısından ciddi bir kusurdur. Bundan başka, "*... ki bu tür çoğaltılmış onlarca deyim alt alta sıralanmışlardır.*" (Gözaydın 2014: 139) cümlesinde altı çizili yüklem çokluk değil teklik biçimde kullanılmalıdır. Çünkü, bu cümlenin öznesi insan cinsinden değildir. Cümlenin öznesinde geçen "deyim" soyut bir kavramdır. Öte yandan, eleştirmenimizin, "*Spor dalları arasında en çok oyuncu futbolda ilk sırayı almaktadır.*" (Gözaydın 2014: 138) anlam bulanıklığı arz etmektedir. Herhâlde anlatılmak istenen, dünyadaki sporcuların büyük bir kısmının futbolcular olduğudur. Hele şu cümlesi ortaöğretimdeki kompozisyon uygulamalarında sıklıkla karşılaştı-

ğımız türdendir: “*Sakat olsa da ilk on birde oynamayan, usta ve büyük kabul edilen oyuncu da ‘as’ olabilir.*” (Gözaydın 2014: 139). Bu cümlede “olsa” yerine “olup” yazılmalıdır. Zaten, Nevzat Gözaydın’ın daha önceki bir makalesinde de buna benzer, yığınla anlatım bozukluğuna rastladığımızı kaydetmeliyiz (Gözaydın 2013: 47-51). Gözaydın’ın, bir süre Almanya’da kalmış olması ve İngilizce ile Almancayı gayet iyi derecede biliyor olması, zamanla, Türkçe kompozisyon yeteneğini geriletmiş midir acaba?

Yukarıda da belirttiğimiz gibi sözlüğümüz’e Nevzat Gözaydın tarafından hiç de iyi niyetli olduğuna inanmadığımız ve âdeta elindeki kırmızı kalemle sınav kâğıdı okuyan acımasız bir öğretmen

tavriyla, haksız, yersiz ve kabul edilemez eleştiriler yöneltilmiştir. Biz de bu yazıyla yalnızca eserimizi savunmak için değil, aynı zamanda okuyucuların ve sözlük kullanıcılarının yanlış bilgilendirilmesini önlemek amacıyla eleştirilere cevap vermeye çalıştık. Yazarın küçümseyici, alaycı ve dışlayıcı tavrı yazıda o derece belirgindir ki bu olumsuz tavır bizim mesleki yeterliliğimize dil uzatacak cüretkârlığa vardırmıştır. Eserimizin, alanında bir ilk olduğu gerçeğinden yazıda tek satırla bile edilmemiş olması bunun en bariz göstergesidir. *Futbol Deyimleri Sözlüğü*, elbette her eser gibi eleştiriye açıktır fakat hiç olmazsa, alanında bir ilk olduğu düşünülerek daha tarafsız bir yaklaşımla ele alınmayı hak etmektedir.

Kaynakça:

- Aksoy, Ö. Asım (1988), *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü-1* (Atasözleri Sözlüğü), İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 486 s.
- (1988), *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü-2* (Deyimler Sözlüğü), İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 719 s.
- Bingölçe, Filiz (2005), *Futbol Argosu Sözlüğü*, Ankara: Altüst Yayınları, 271 s.
- Celep, Ömer (2012), *Dillerden Düşmeyen Deyimler ve Öyküleri*, İstanbul: Akis Kitap Yayınları, 456 s.
- Doğan Aksan (2006), *Anadilimizin Söz Denizinde*, Ankara: Bilgi Yayınları, 253 s.
- Ersoylu, Halil (2010), *Türk Argosu Üzerinde İncelemeler*, İstanbul: Ötügen Neşriyat, 381 s.
- Gözaydın, Nevzat (2013), “Basındaki Kitap Eklerinin Okuyucuya Etkisi”, *Türk Dili*, 735: 47-51.
- (2014), “Futbol Deyimleri Sözlüğü”, *Türk Dili*, 753, 138-139.
- Günay, V. Doğan (2007), *Sözcükbilime Giriş*, İstanbul: Multilingual Yayınları, 311 s.
- Karaağaç, Günay (2012), *Türkçenin Ses Bilgisi*, İstanbul: Kesit Yayınları, 232 s.
- Korkmaz, Zeynep (2009), *Türkiye Türkçesi Dil Bilgisi Şekil Bilgisi*, Ankara: TDK Yayınları, 1224 s.
- Ongun, Güney (2005), “Dar Alanda Kısa Paslaşmalar: Futbol Deyimleri”, *Milli Folklor*, 67: 78-81.
- Pala, İskender (2008), *İki Dirhem Bir Çekirdek*, İstanbul: Kapı Yayınları, 212 s.
- Saatçi, Önder (2014), *Futbol Deyimleri Sözlüğü*, Ankara: Yazar Yayınları, 280 s.
- Türkçe Sözlük* (2011), Ankara: TDK Yayınları, 2763 s.
- Yıldız-Ekin, M. Tuğba (2005), “Spor Basınında Futbol Anlatım Dili: Manşet ve Başlıklar”, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XVIII (1): 93-106.
- Yüceol Özezen, Muna (2001), “Türkçe Deyimler Üzerine Birkaç Söz”, *Türk Dili*, 600, 869-872.